

καὶ ἐξάδιζε πρὸς τὴν καλύβην. Ἄμα δὲ πλησί-
σας, ἐστάθη ὀλίγον ὡς συλλογιζόμενος καὶ στραφεὶς
ἐχύθη πρὸς τὰ βάθη τῶν ἀπεράντων θαλάσσης πρὸς
πυροβόλου ἀντήχησε μετὰ ταῦτα εἰς τὴν καλύβην,
ὅπου ἐκάθητο μόνος ὁ γέρον Λουκάς προσμένων τοὺς
νεονύμφους. Καὶ δὲν ἤκούετο ἕκτοτε ἄλλο, εἰμὴ ὁ
ἄνεμος ὅστις ἐσύριζεν εἰς τὴν ἐπτάην, καὶ ἡ θά-
λασσα ἥτις μυκωμένη πρὸς τὰς ἄκρας τῶν ἀποκρή-
μνων μερῶν, ἐκύλισε τερατώδη κύματα εἰς τὰς ἀπε-
ράντους ἀμμιώδεις ἀκτὰς. τὰς ἐντεινομένας ἀπὸ τῆς
Τρουβίλλης μέχρι τῆς Δίης.

(Κατὰ τὸ Γαλλικόν.)

I. M. P.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ΓΛΩΣΣΟΓΡΑΦΙΚΗ.

—ooo—

Κύριε Συντάκτα!

Ὁ κύριος Φιλητάς, λέγων ὅτι ἡ λέξις αὐτὴς ἐ-
προφέρετο καὶ ἀναλελυμένως, προσίθῃσι, (Πανδώρας
φυλ. 187 σελ. 431). «Ἐκφωνοῦντο λοιπὸν δυσυλ-
λάβως ἡ ΑΥ καὶ ΕΥ διφθογγοὶ ἀπὸ λαοῦς τινος
Ἑλληνικοῦ, καθὼς ὅλονεν καὶ σήμερον τῆς ἀντωνυ-
μίας αὐτὸς ἡ πρώτη ἐκφωνεῖται δυσυλλάβως ἀπὸ
τοῦς περὶ Πόντον ὁμογενεῖς ἡμῶν αὐτοῦτος ἀντὶ
αὐτοῦ ἐκφύροντας. Ἡ δὲ διὰ τοῦ διγράμματος διάκρισις
εἰς δύο συλλαβὰς ΑΥΥ δείχνει φανερά, ὅτι τὸ ΑΥ
χωρὶς τὸ ῥήθην διακριτικὸν ἐπροφέρετο κοινῶς ἐνω-
μένως, ὡς τὸ προφέρομεν, ἔξω τῶν Τραπεζουντίων,
ὅλοι ἡμεῖς τώρα. » Σεβόμεθα καὶ τιμῶμεν τὴν γνω-
στὴν κριτικὴν ἐμπειρίαν τοῦ Κ. Φιλητᾶ χάριν ὅμως
τῆς ἀληθείας ὁρῶμεν νὰ εἰπώμεν, ὅτι οἱ Τραπε-
ζοῦντιοὶ δὲν συνειθίζουσιν ἀναλύσεις διφθογγῶν, καὶ
ὅτι ἡ λέξις αὐτοῦτος εἶναι οὐχὶ ἡ αὐτοῦς, ἀλλ' ἡ οὗτος,
προσλαμβανομένου τοῦ ἀ δεικτικοῦ. Ἰνα δὲ πεισθῇ-
τε περὶ τούτου, ἀποστέλλω ὑμῖν τὰ κάτωθι περὶ
δεικτικῶν ἐν Τραπεζοῦντι, ἅπερ, ἂν ἐγκρίνητε, δύ-
νασθε νὰ δημοσιεύσητε καὶ διὰ τοῦ ἀξιολόγου ὑμῶν
φύλλου.

Ἐν Τραπεζοῦντι, ὅταν μὲν ὁ δεικνυόμενος ᾖ ἡναι
πλησίον τοῦ πρώτου προσώπου λέγουσιν ἀ—οὔτος,
ὡς ἐν τῇ Λατινικῇ τὸ *hic*. ὅταν δὲ οὗτος ᾖ ἡναι πλη-
σίον τοῦ δευτέρου προσώπου, λέγουσιν ἀ—τός, ὡς ἐν
τῇ Λατινικῇ τὸ *iste*. ὅταν δὲ μακρὰν ὦν καὶ τῶν
δύο προσώπων ᾖ ἡ ὑποτίθεται παρών, λέγουσιν
ἀ—κεῖνος. ὅταν δὲ οὔτε εἶναι οὔτε ὑποτίθεται πα-
ρών, λέγουσιν ἀπλῶς *εκείνος*. Ἡ αὐτὴ δὲ ἀναλο-
γία ὑπάρχει καὶ εἰς τὰ ἐπιρρήματα, ἀδὰ—ἐνταῦθα,
ἀτοῦ—αὐτόθι, ἀκεῖ καὶ ἐκεῖ. Ἀντὶ δὲ τῆς αὐτοῦτος
τῶν Τραπεζοῦντιων, ἐν Κερασοῦντι καὶ ἀλλαχοῦ
προσθέτοντες δίγραμμα λέγουσιν ἀθοῦτος, ἐν Γκιου-
μουσχανὲ λέγουσι χα—οὔτος, ὅπερ μὲ παρεκίνησε νὰ
θεσπῶ δασεῖν ἐπὶ τοῦ α. Τὸ δὲ ἀ τοῦτο εἶναι δεικτι-
κόν, καὶ ἀντιστοιχεῖ τῷ τῆς κοινῆς γὰ—ιδού, τῷ καὶ
ἐν τῇ λέξει γάτος εὐρισκομένῳ καὶ διὰ τοῦτο γίνεται
διάκρισις μετὰ τῆς ἀ—κεῖνος καὶ τῆς ἐκεῖνος. Τὸ
αὐτὸ ἀ προστίθεται καὶ εἰς τὴν ποσότητος δεικτι-

κὴν ἀ—τόσος, ὡς ποιότητος δὲ δεικτικὴ χρησιμεύει
ἀντὶ τῶν ἐν τῇ κοινῇ τέτοιος καὶ τοιοῦτος ἢ ἀ—οἶ-
κος, ἥτις μοῖ φαίνεται ἡ αὐτὴ τῇ τῆς ἀρχαίας τοῦτος,
καθόσον ἐν ταύτῃ τὸ μὲν τ χρησιμεύει πρὸς δειξιν,
ἀφαιρούμενον ἐν τῇ ἀναφορικῇ οἷος καὶ ἀντικαθι-
στάμενον διὰ τοῦ π ἐν τῇ ἐρωτηματικῇ καὶ τῇ ἀο-
ρίστῳ ποῖος καὶ ποιός, ἢ δὲ οἷος εἶναι κατάληξις κτι-
τικῇ, μόνον δὲ τὸ ο εἶναι ῥίζα. Ἀναλόγως δύνα-
ται τις νὰ ἀναλύσῃ καὶ τὴν ἀ—οἶκος, τοῦ μὲν ἀ
χρησιμεύοντος διὰ τὴν δειξιν, τοῦ δὲ οἶκος ἀντὶ τῆς
καταλήξεως οἷος, φυλαττομένης δὲ τῆς αὐτῆς ῥί-
ζης. Σημειωτέον ὅμως ὅτι τὴν ἀοἶκος τῶν Τραπε-
ζοῦντιων ἐν Κερασοῦντι λέγουσιν ἀοἶτικός καὶ ἀλ-
λαχοῦ ἀοἶκος, ἐν Οἰνέῳ δὲ ἀέκος. Τὸ τελευταῖον
δὲ τοῦτο ἴσως χρησιμεύσῃ εἰς τοὺς καταγινόμενους
εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς ἐν τῇ κοινῇ ἔτσι, ἥτις ἐν
Τραπεζοῦντι μὲν λέγεται ἀ—έτη, ἐν Γκιουμουσχανὲ
δὲ χα—οὔτη—οὔτως. Ταῦτα μὲ πείθουσι, νομίζω
δὲ καὶ ὑμεῖς, ὅτι ἡ λέξις αὐτοῦτος δὲν εἶναι ἐκ τῆς
αὐτοῦς ἀλλ' ἐκ τῆς οὔτος. Περὶ δὲ τῆς ἀ—τός, πα-
ρατηρητέον ὅτι εἶναι ἐκ τοῦ δεικτικοῦ ἀ καὶ τῆς
τός ἀρχαίας ὀνομαστικῆς ἀντὶ τοῦ ἄρθρου ὁ, χρησι-
μεύοντος καὶ ὡς δεικτικοῦ, πρὸς ἣν ἀντιστοιχεῖ ἡ
ἀναφορικὴ δε, ὅπως πρὸς τὴν τόσος ἀντιστοιχεῖ ἡ
όσος καὶ πρὸς τὴν τοῖος ἡ οἷος. Εὐλόγως δὲ δύ-
ναται τις νὰ παραβάλῃ τὴν αὐτοῦ τῇ τῶν ἀρχαίων
ὁδε, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ τὴν συγχέῃ μετὰ τῆς κοι-
νῆς αὐτοῦ μου—ἐγὼ αὐτοῦς ἢ ἀπ' ἐμαυτοῦ.

Περὶ τῆς κλίσεως τῶν ἀντωνυμιῶν τούτων εἰς
τὰς διαφόρους πτώσεις καὶ τὰ διάφορα γένη ἐπι-
φυλάττομαι ἄλλοτε, ὅποτε θέλω προσπαθήσαι νὰ
ἐκθέσω ὁπωσούν ἀκριβῶς ἰδιωτισμούς τινες καὶ ἐν
τῇ προφορᾷ παραλλαγὰς τῆς ἐν Τραπεζοῦντι καὶ
τοῖς πέριξ λαλουμένης διαλέκτου τῆς Ἑλληνικῆς
γλώσσης, λαβὼν πρὸ πολλοῦ τὸ ἐνδόσιμον ἐκ τῆς
διατριβῆς τοῦ Κ. Ζαμπελίου.

Λέχθητε παρακλῶ τὰ σεβάσματά μου.

Ἐν Χάλκῃ, τῇ 4 Φεβρουαρίου 1858.

Θ. Κ. Τραπεζοῦντιος.

ΠΕΡΙ ΦΑΤΤΑΓΟΥ.

—ooo—

α Ἐν Ἰνδοῖς γίνεται ζῶον, κροκοδείλιον χερσαίον
παραπλήσιον ἰδεῖν μέγεθος δὲ αὐτῷ κυνιδίου Με-
λιταίου ἂν εἴῃ· περικεῖται δὲ φολίδι τρυχεῖαν ἄρα
οὕτω καὶ πυκνήν, ὥστε, ὅταν δαρῇ, ῥίνης αὐτοῖς
ἔργον παρέχει· διατέμνει δὲ καὶ χαλκόν, καὶ τὸν
σίδηρον ἐσθίει· καλοῦσι δὲ φαττάγην αὐτό. » Δίλ.
περὶ ζῶων ιδ. Β. 15', Κ. 5'.

Τὸν φαττάγην τοῦτον ἢ τὰ δύο εἶδη αὐτοῦ, πα-
ριστᾷ ἡ παρατιθεμένη εἰκὼν· εἶναι δὲ τὸ ζῶον πε-
ριεργάτατον, διότι ὁμοιάζει μὲν τὰς σκύρας, δὲν
εἶναι ὁμοῦς ἐρπετόν· ἐξ ἐναντίας εἶναι μαστοφόρον.

Φαττάγαι.

Ἐπειδὴ δὲ ἀποκρούει μετὰ διαφορῶσθαι γεννηιότητος ἢ μᾶλλον εἰπεῖν μανίας τὰ κατ' αὐτοῦ ἐπιτεθήμενα θηρία, ἐστῶσαν καὶ ἐκ τῶν ἀγριωτέρων, ὁ Διναῖος ὠνόμασεν αὐτὸ Μάνητα.

Ὁ φαττάγης ἔχει κεφαλὴν μὲν μακράν, στενὴν καὶ ἐξαιθηκυῖαν (*) πυκνοῖς φολιδωτοῖς καὶ ἀκινήτοις κέρατι, ῥύγχος δὲ ὄξυ, ὀφθαλμοὺς καὶ στόμα μικρά, ὥτα μικρὰ καὶ στρογγύλα, σῶμα ἐπίμηκες, ῥάχιν καὶ πλευρὰς φολιδωτάς, μαστοὺς δύο ἐπὶ τοῦ στήθους, πόδας τετραδακτύλους ἢ καὶ πενταδακτύλους, ὄνυχας γαμψοὺς, καὶ κέρκον φολιδωτὴν ἐπίσης, συναρμωμένην ἀμέσως μετὰ τῶν πλευρῶν καὶ τυρομένην ἕως τῆς γῆς ὀδόντων ὁμοῦς στερεῖται. ἔχει δὲ καὶ ὀλίγας τρίχας ὅπου δὲν ὑπάρχουσι φολίδες.

Μεταξὺ τῶν τετραδακτύλων, καὶ πενταδακτύλων φατταγῶν ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι τινὲς διαφοραί· οἱ μὲν πρῶτοι εἶναι ἐπιμηκέστεροι, ἔχοντες φολίδας πλατυτέρας καὶ τὴν κέρκον μακροτέραν, δὲν ὑπερβαίνουσι δὲ πώποτε κατὰ τὸ μήκος τοὺς τρεῖς πόδας, οἱ δὲ δευτέραι εἶναι ὀγκωδέστεροι, ἔχουσι τὴν κέρκον βραχύτεραν, τὰς φολίδας ὀξείας κατὰ τὸ μέσον, καὶ ἀποκτιπὲ μέγιστος ἐνίοτε καὶ ὀκτώ ποδῶν.

Αἱ φολίδες τῶν φατταγῶν εἶναι εὐκίνητοι ὅθεν ἐκτείνονται καὶ συστέλλονται κατὰ τὴν θέλησιν αὐ-

τῶν. εἶναι δὲ καὶ τοσοῦτον σκληροὶ καὶ ὀξεῖαι, ὥστε μεταχειρίζονται αὐτὰς ἀντὶ θωράκων καὶ ὀπλῶν, ἀντικαλαινότες, ὡς εἶπομεν, καὶ πρὸς τὰ ἰσχυρότερα τῶν θηρίων. Διότι καταβάλλουσι μὲν καὶ καταπατοῦσι ταῦτα τοὺς φαττάγας, οὗτοι ὁμοῦς διατρυνώσιν ἀνηλεῶς ἐκεῖνα, καὶ τὰ διώκουσι. Σημειωτέον δὲ ὅτι οἱ φαττάγαι, μὴ παρενοχλούμενοι, εἶναι πρᾶοι.

II ΠΕΡΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ.

—000—

Ἡ προσχωριζομένη ἐν τῷ φυλλάδιῳ τούτῳ εἰκὼν περιττῇ τὴν ἱερὰν οἰκογένειαν, δηλαδὴ τὴν Θεοτόκον βαστάζουσαν τὸν Ἰησοῦν, καὶ τ.λ.

Ἐωγράφηθη δὲ τὴν εἰς ἑκαταεταστροφίδαν ὑπὸ περιωνύμου ζωγράφου, τοῦ Βαρθ. Ἐστιδὴν Μουρίλλου, καὶ εὐρίσκεται σήμερον ἐν τῷ Λούβρῳ. Ὁ Μουρίλλος γεννηθεὶς, ἀνατοκρεὶς καὶ ἐκπαιδευθεὶς ἐν Ἰσπανίᾳ ὅθεν δὲν ἐξῆλθε πώποτε, ἐτήρησε κατὰ τὰς γραφὰς αὐτοῦ καθαρὴν καὶ ἀμειβῆς τὴν ἰσπανικὴν ὕψος. Ἐωγράφησε δὲ πολλὰς καὶ ὀνομαστάς εἰκόνας, καὶ διεκρίθη ἰδίως διὰ τῆς ἀκριβοῦς μιμήσεως τῶν φυσικῶν ἀντικειμένων, καὶ τῆς γλυκύτητος, τῆς λαμπρότητος, τῆς ζωρότητος καὶ τῆς ἀρμονίας τῶν χρωματισμῶν. Ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν ἐξαικάνισιν τῶν ἱστορικῶν ἀντικειμένων ἐξείχεν. Ἀπέθανε δὲ πρὶν ἀπὸ ἰκτριώματος ὅπου ἀναδᾶς εἰργάζετο.

(*) Οὗτοι ἐρμηνεύονται τὸ herissier τῶν Γάλλων, ὃ ἀποροῦσι οἱ πλείους πῶς νὰ μεταφράσωσιν. Ὁ Λουα, ἐν λόγ. Β'. Ἄλ. Ἱστορ. εἶχει· ἐπὶ ἰδαρος αὐτὸ μαχαίρης καὶ σκόλοφι πάντα ἐξηθῆναι.